

УДК 336.2

Черкашин Інна, Крамар Ірина

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, м. Тернопіль

ЗМІНИ В ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Cherkashyn Inna, Kramar Iryna

CHANGES IN THE TAX LEGISLATION OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS

Виклики війни диктують нові умови функціонування суспільства в різних сферах. Особливої уваги заслуговує державна підтримка підприємницького сектору, який забезпечує наповнення бюджету України. З метою найбільшого сприяння бізнесу під час війни держава запровадила ряд змін у податковій сфері на період воєнного стану.

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну прийнято Закон України № 2120-IX від 15.03.2022 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [1], Закон України №2142-IX від 24.03.2022 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану» [2] та Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану» № 2173-IX від 01.04.2022 [3]. Зміни що відбулись внаслідок прийняття описаних законів наведено нижче.

Також, очікує на друге читання проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування суб'єктів господарювання, пов'язаних економічними зв'язками з державою – агресором» № 7232 від 30.03.2022 [4].

Серед найбільш значущих змін, які у найбільшій мірі вплинули на широке коло платників податків, можна виокремити наступні:

1. Зменшення податкового навантаження. На період воєнного стану фізичні та юридичні особи, без обмежень по розміру доходів та кількості найманих працівників, можуть перейти на спрощену систему оподаткування та сплачувати єдиний податок за ставкою 2% замість податку на прибуток та ПДВ.

Разом з тим, не зможуть перейти на спрощену систему оподаткування організатори азартних ігор, імпортери автомобілів, валютні обмінники, виробники, експортери, імпортери і продавці підакцизної продукції, особи що видобувають та постачають корисні копалини, частина фінансових установ, а також відокремлені підрозділи неплатників єдиного податку і нерезиденти. Виключенням із заборонених видів діяльності є заняття видобуванням підземних та поверхневих вод при наданні послуг централізованого водопостачання та водовідведення, а також здійснення роздрібної торгівлі підакцизними товарами. [4]

2. Зниження ставки акцизу та ПДВ на пальне. Щодо бензинів моторних, скрапленого газу та бутану зменшено ставки акцизного податку до 0 євро за 1000 літрів, а ставку ПДВ – до 7%. А вже у вересні 2023 року було прийнято закон України № 2618-IX від 21.09.2022 р. «Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану», про повернення акцизу на пальне [5].

3. Скасування обов'язкових платежів при імпорті товарів та автомобілів. Фізичні особи звільняються від мита, акцизного податку та ПДВ при імпорті автомобілів;

фізичні та юридичні особи – від сплати мита при імпорті товарів (крім алкогольних напоїв та тютюнових виробів) [5] платники єдиного податку першої-третьої груп (крім підприємств – платників третьої групи за ставкою 3% + ПДВ) – від мита та ПДВ при імпорті товарів. Важливо, що усі згадані звільнення не застосовуються, якщо товари або автомобілі імпортуються з держави-агресора або окупованої території України.

З 1 липня 2022 року Верховна Рада Законом України №2325-ІХ, від 21.06.2022 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування» повернула мита та оподаткування ПДВ на імпорتنі товари та розмитнення авто[6].

Мито та оподаткування ПДВ на імпорتنі товари повернуто для:

- для товарів, що ввозяться платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи (за даними митної статистики, в середньому щомісячні втрати доходів бюджету становлять близько 3,0 млрд грн ПДВ та ввізного мита);

- для підприємств, що не сплачують ввізне мито (за даними митної статистики, в середньому щомісячні втрати доходів бюджету становлять близько 0,5 млрд грн ввізного мита);

- для транспортних засобів, що ввозяться громадянами (в результаті дії звільнення від оподаткування ввізним митом, акцизним податком та ПДВ до бюджету не надійшло приблизно 13 млрд грн; ввезено понад 119 тисяч автомобілів; непоодинокі випадки ввезення авто преміумкласу) [6].

4. Дозвіл не сплачувати деякі податки на територіях, на яких велися бойові дії або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ, дозволено не сплачувати:

- екологічний податок з 1 січня 2022 року до 31 грудня року, у якому скасовано воєнний стан;

- мінімальне податкове зобов'язання за 2022 та 2023 рік;

- земельний податок та орендну плату з 1 березня 2022 року до 31 грудня року, у якому скасовано воєнний стан;

- податок на нерухоме майно за об'єкти житлової нерухомості за 2021 та 2022 податкові (звітні) роки;

- податок на нерухоме майно за об'єкти нежитлової нерухомості за період з 1 березня 2022 року до 31 грудня року, у якому скасовано воєнний стан.

Перелік територій, на які поширюватимуться звільнення, визначається Кабінетом Міністрів України.

5. Звільнення від відповідальності:

5.1. Звільнення від штрафів та пені за несвоєчасну сплату податків.

5.2. Звільнення від відповідальності в разі втрати документації.

6. Запровадження мораторію на податкові перевірки. Встановлено мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати ЄСВ на період дії правового режиму воєнного стану, а також протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану. Заборонено також проводити податкові перевірки в період воєнного стану, крім камеральних перевірок в процедурі бюджетного відшкодування, а також фактичних перевірок.

7. Верховна Рада проголосувала в першому читанні за підвищення в 1,5 рази податків юридичним особам, які мають економічний зв'язок із країною-агресором. Зміни доопрацьовуються для голосування у другому читанні.

Збільшена ставка застосовується до компаній, учасником чи кінцевим бенефіціаром яких є резидент країни-агресора; які самі отримують дохід з країни-агресора; які входять до групи компаній, учасник яких отримує дохід з країни агресора чи забезпечує економічну підтримку країни-агресора. Збільшення податкового тягара

не застосовуватиметься виключно у разі, якщо господарська діяльність юридичної особи має соціальне, гуманітарне чи економічне значення для України, критерії чого затверджуватиме КМУ.

Таким чином, бачимо, що держава миттєво відреагувала на початок повномасштабної війни і ввела ряд кроків в частині оподаткування, що мають на меті на підтримати вітчизняний бізнес у воєнний період.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/77303.html> (дата звернення: 01.05.2023)
2. Закон України від 24.03.2022 р. №2142-IX. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану» URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/77318.html> (дата звернення: 01.05.2023)
3. Закон України від 01.04.2022 р. № 2173-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text> (дата звернення: 02.05.2023)
4. Проект Закону від 30.03.2022 р. № 7232 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування суб'єктів господарювання, пов'язаних економічними зв'язками з державою – агресором» URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39323> (дата звернення: 02.05.2023)
5. Закон України від 21.09.2022 р. №2618-IX «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/ji07207a> (дата звернення: 03.05.2023)
6. Закон України від 21.06.2022 р. №2325-IX, «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#Text> (дата звернення: 03.05.2023)